

AELC

ASSOCIACIÓ D'EScriptors
EN LLENGUA CATALANA

Escriure en català: estat de la professionalització Els efectes de la crisi econòmica sobre el col·lectiu d'escriptors

Resum de les conclusions

AELC 2014

Presentem un resum dels resultats de l'enquesta duta a terme entre els socis de l'AELC els mesos de febrer a abril del 2014, continuació en certa manera de la realitzada els anys 2006-2007.

Un cop feta la recopilació de les dades i la seva anàlisi estadística, s'han establert relacions entre variables identificant grups de població dintre de la mostra en funció del diferent grau de professionalització o del nivell d'impacte de la crisi econòmica que han patit. A través d'aquestes anàlisis s'han identificat les variables que interessava aprofundir i veure quins tractaments o correlacions podien fer-se; per exemple, la diferent afectació de la crisi per perfils professionals, la casuística concreta dels traductors o les diferències en les negociacions contractuals.

Un element definitori d'aquesta enquesta és que permet una anàlisi comparativa entre els resultats d'ara i els que van sorgir de la del 2006-07, i així s'ha procurat plasmar quan això resultava significatiu. S'ha mirat d'aprofitar al màxim el fet que l'enquesta prèvia es va realitzar just en el punt en què es considera que va començar l'actual crisi econòmica, per tal de comparar-lo amb l'enquesta d'ara, quan els efectes d'aquesta crisi estan probablement en el seu punt més àlgid en termes de retallades públiques, pèrdua de poder adquisitiu de gran part de la població i dificultats generalitzades en l'àmbit laboral i professional.

Aquesta voluntat de l'AELC d'afinar el grau d'afectació de la crisi que pateixen els seus socis, no és un cas aïllat: en el context actual, són diverses les entitats de l'àmbit cultural i social que procuren fer una anàlisi acurada dels efectes d'aquesta crisi i les «mesures d'austeritat» sobre les seves poblacions de referència per tal de, d'una banda, denunciar la situació i, de l'altra, poder proposar alternatives. En aquest sentit, el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA) distribuïa, recentment, una enquesta entre els professionals del món de les arts i la cultura per tal de conèixer el seu grau de professionalització i d'afectació a causa de la crisi.

De bon principi, hem estat conscients de l'esforç que suposa respondre una enquesta tan extensa i per aquest motiu hem fet tots els possibles per facilitar-ho al soci: a més de la resposta en paper, es va habilitar un sistema per poder respondre el qüestionari *online* de manera segura i anònima. També es va ampliar el termini per donar temps suficient per respondre'l. Si bé la taxa de resposta, del 18'9%, ha estat inferior a la de l'enquesta realitzada el 2006-07, podem afirmar que els resultats són significatius i extrapolables al conjunt de la població —els socis de l'AELC— ja que, com veurem a continuació, les característiques sociodemogràfiques de la mostra no difereixen pràcticament gens de les del conjunt d'associats.

Els motius que poden haver portat molts socis a no respondre l'enquesta són diversos. A banda d'un possible desànim —ben comprensible, tot i que difícilment mesurable—, no s'ha de descartar que la voluntat d'altres entitats per disposar de diagnòstics acurats sobre el que està

passant, pugui haver produït una certa saturació d'enquestes als socis, saturació que pot ser que s'hagi traduït en una participació més baixa del que hauria estat desitjable. Així, recordem que, per exemple, l'enquesta del CoNCA es va tancar amb un 12% de participació.

Només ens queda agrair molt sincerament a tots els socis que han dedicat una part del seu temps a omplir el qüestionari i ens l'han fet arribar, ja sigui *online* o en paper. També a aquells que, per manca de temps i/o d'energies, no l'han pogut omplir però ens han transmès els seus motius, els seus suggeriments i el seu agraïment per la feina feta. Finalment, i de manera destacada, la Junta directiva de l'AELC agraeix a la consultora StatInsights la feina realitzada en les diverses fases de revisió i actualització del qüestionari, de compilació i anàlisi de les dades i de redacció dels successius informes complets –que, per descomptat, estan a disposició dels associats interessats a consultar-los– i, de manera molt especial, a Marc Aguilar i Lluís Mangot, que han estat les persones que han vetllat per tot el procés amb paciència infinita davant els requeriments, amb voluntat didàctica en els temes més tècnics estadístics i sociològics, sempre amb la màxima cordialitat i amb un alt grau professional.

Barcelona, juliol-novembre del 2014

1.- PERFIL DE L'ESCRITOR

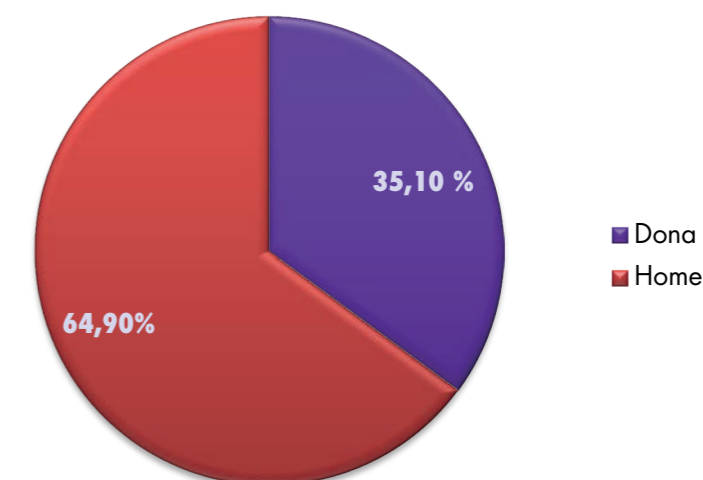
1.- Sexe i edat

En la variable «Sexe» les dades obtingudes a la mostra indiquen que les dones estan lleugerament sobrerrepresentades. Aquesta desviació és pràcticament negligible ja que, en termes absoluts, significa que la mostra obtinguda s'ha desviat de la ideal en un únic cas.

	Població		Mostra	
	Casos (N)	Percentatge	Casos (n)	Percentatge
Dona	432	34,3%	84	35,1%
Home	830	65,7%	155	64,9%
Total	1.262		239	

Taula 1: Sexe de la població i la mostra, freqüències i percentatges, 2014

Sexe dels enquestats

Gràfic 1: Sexe dels enquestats, percentatges, 2014

Si ho comparem amb els resultats de l'enquesta del 2006-07, en aquell moment només un 30% de les respostes eren de dones, per la qual cosa en aquest cas la proporció s'ajusta més a la població real.

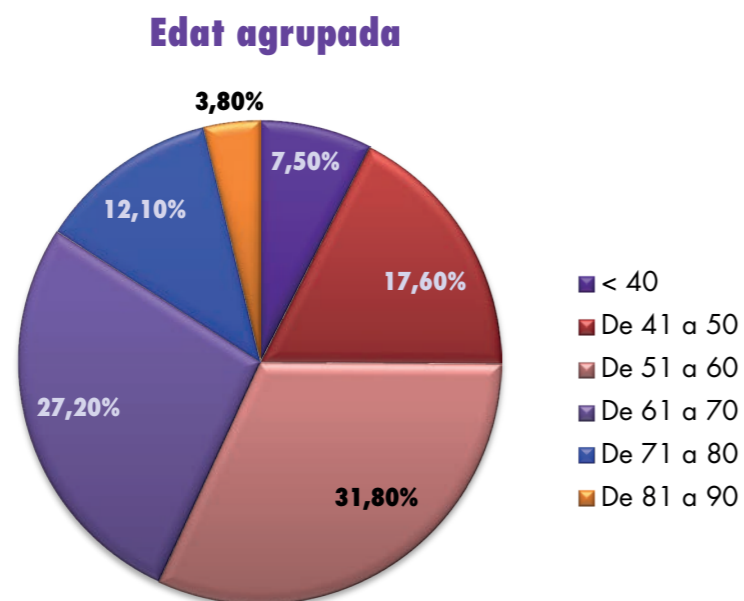
Pel que fa a l'edat dels socis enquestats, la comparació revela que la mostra és d'una mitjana de 3 anys i 8 mesos més gran que la població. Com que la variable edat té un rang de respostes força ampli (dels 24 als 96 anys), era d'esperar que la variabilitat fos més acusada que en les altres. Això no obstant, pel que fa a l'edat, la mostra no difereix de manera substancial de la població, ja que la diferència entre les mitjanes dels dos conjunts representa només el 5,16% del rang de valors de la població.

Població		Mostra	
Edat mitjana	54,82	Edat mitjana	58,54
Casos (N)	1.258	Casos (n)	237
Ns/Nc	4	Ns/Nc	2
Total	1.262	Total	239

Taula 2: Edat de la població i de la mostra, freqüències i percentatges, 2014

Si la comparem amb l'estudi de 2007, aleshores la mitjana d'edat de la mostra era de 53,14 anys, per la qual cosa estaríem parlant de cinc anys i mig d'envelliment mitjà en la mostra d'enguany.

En relació amb els grups d'edat, el més nombrós és els que tenen entre 51 i 60 anys (gairebé un 32% del total d'enquestats), seguit dels que tenen de 61 a 70 anys, que són un 27,2% dels enquestats. Així, més de la meitat dels enquestats estarien entre els 50 i els 70 anys, una quarta part menors de 50 i un 16% més grans de 70. Podem insistir, doncs, en un element ja plantejat en l'estudi de fa 7 anys, i és que, a més d'un envelliment global de la població de l'AELC, hi ha una participació més escassa dels associats més joves.

Gràfic 2: Edat agrupada, percentatges, 2014

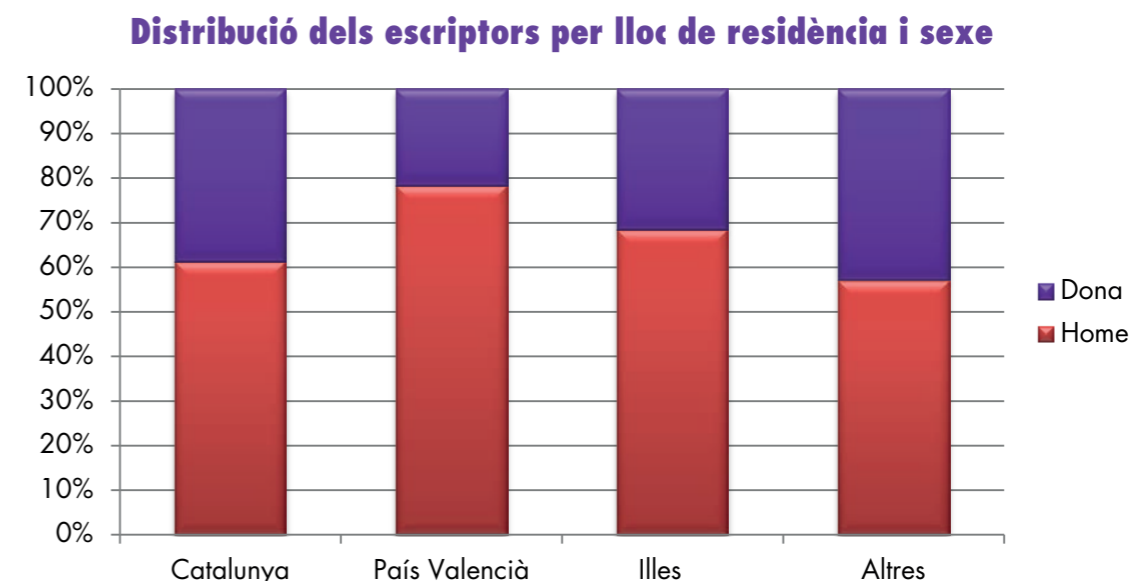
2.- Comunitat de residència habitual

Si agrupem les comarques per territori, un 66,1% viu al Principat (enfrent d'un 67% del total de socis de l'AELC), un 15,5% al País Valencià (un 15,2% en el cas del total de socis) i un 14,6% viu a les Illes (12,2% del total de socis). Així doncs, les Illes estan lleugerament sobrerrepresentades.

		Freqüència	Percentatge
Casos	Catalunya	158	66,1
	País Valencià	37	15,5
	Illes	35	14,6
	Fora de l'Estat	7	2,9
	Total vàlids	237	99,2
	Ns/Nc	2	0,8
Total		239	100

Taula 3: Comunitat de residència habitual, percentatges, 2014

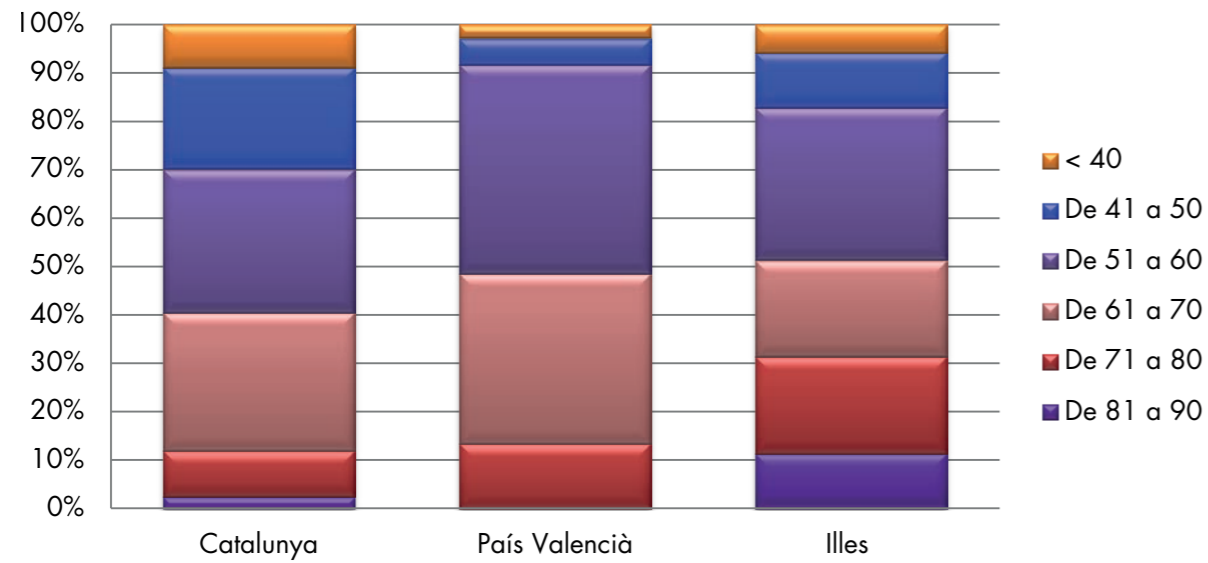
Pel que fa a la proporció d'homes i dones de cada territori, el País Valencià és on menys dones han respost proporcionalment: poc més d'un 20% han estat les respostes. A Catalunya i les Illes, les dones estarien, respectivament, lleugerament per sobre i per sota de la proporció dels socis de l'AELC.

Gràfic 3: Distribució dels escriptors per territoris i sexes, percentatges, 2014

Pel que fa a l'edat, els territoris amb un repartiment més equilibrat són Catalunya i les Illes: en el cas del Principat, destaquen sobretot les franges mitjanes d'edat (la majoria estan entre els 40 i els 70 anys); a les Illes, amb una major proporció d'escriptors de més de 70 anys. Al País Valencià, gairebé la totalitat d'escriptors estan entre els 50 i els 70 anys.

Distribució de l'edat per territori % de grups d'edat en cada territori

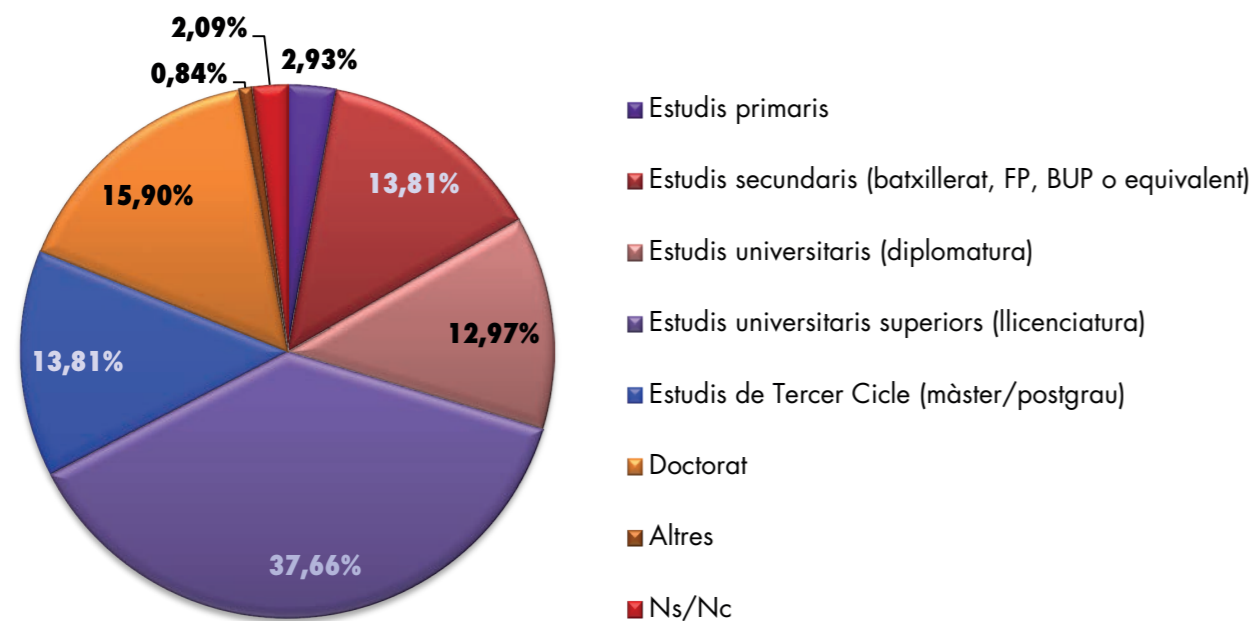

Gràfic 4: Distribució dels escriptors per territoris i edats, percentatges, 2014

3.- Nivell d'estudis

El grau d'estudis assolits és excepcionalment elevat en comparació amb la població general. La proporció de membres de l'AELC amb nivell d'estudis primaris completats és vuit vegades inferior a la mitjana del territori i, contràriament, el percentatge amb alguna modalitat d'estudis superiors és cinc vegades superior a la mitjana catalana.

Quin nivell d'estudis heu assolit?

Gràfic 5: Nivell d'estudis dels enquestats, percentatges, 2014

4- Situació laboral

Només un 4% dels enquestats declara estar en situació d'atur, fet que pot reflectir la relació causal entre alt nivell educatiu i la baixa probabilitat d'atur. D'altra banda, l'elevat percentatge de jubilats és conseqüència del nombre de membres de l'AELC amb edats superiors als 65 anys. Aquest percentatge, a més, s'ha incrementat en els darrers anys.

	2007	2014
Estudio	1%	4%
Treballa	72%	59%
Estic a l'atur	2%	4%
Estic jubilat	19%	35%
Baixa per malaltia, Excedència, Mai no ha cotitzat	ND	5

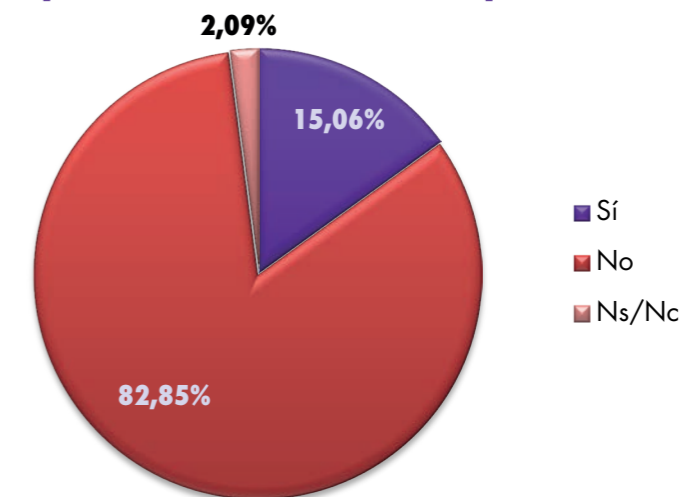
Taula 4: Situació laboral, percentatges, 2007-2014

L'envelliment de la massa social de l'AELC s'evidencia en què mentre que el percentatge de membres que treballen es redueix del 72% al 59%, el de persones que estan jubilades s'incrementa del 19% al 35%.

5.- Dedicació a l'escriptura i gèneres conreats

El gràfic següent resumeix que el més habitual (en un 83% dels casos) és que els escriptors compaginin la seva activitat literària amb alguna altra professió remunerada.

Us dediqueu exclusivament a l'escriptura?

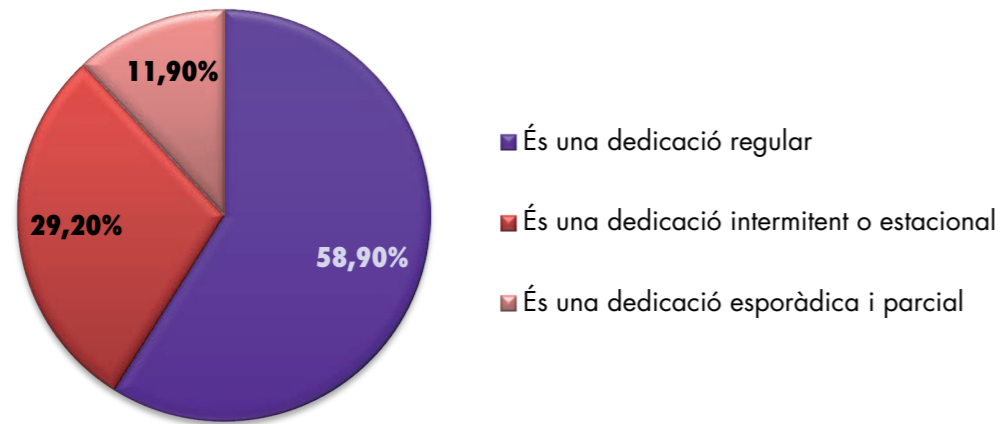

Gràfic 6: Dedicació a l'escriptura, percentatges, 2014

Però aquesta dada cal complementar-la amb l'abast concret de la dedicació, tant en la freqüència o regularitat de la dedicació com en el nombre d'hores que s'hi dediquen. En el primer aspecte gairebé el 60% declara que per a ells l'escriptura és una dedicació regular,

menys d'una tercera part la considera una activitat estacional o intermitent i gairebé un 12% escriu de manera esporàdica.

Temps de dedicació a l'escriptura

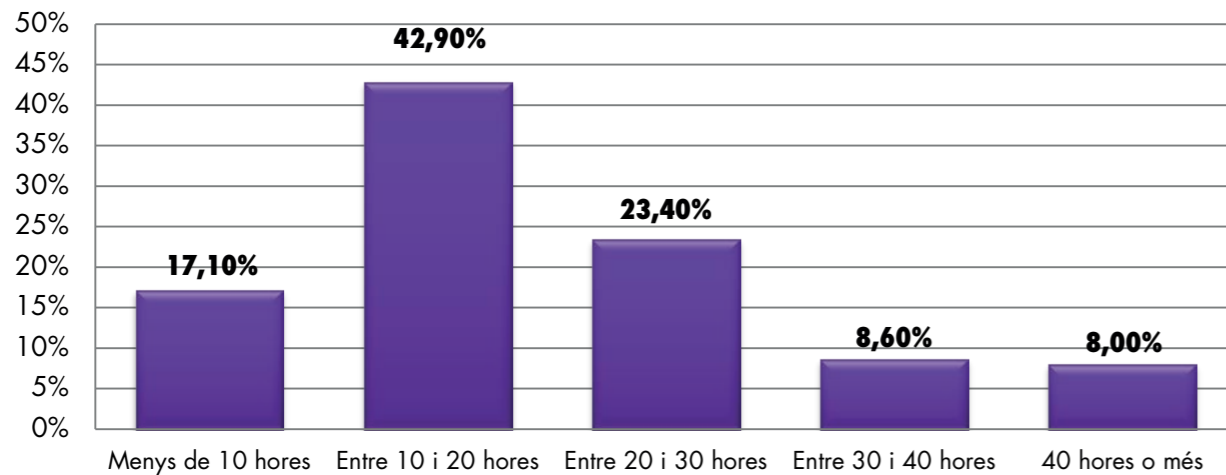

Gràfic 7: Dedicació a l'escriptura, percentatges, 2014

En l'estudi anterior, els que es dedicaven a l'escriptura de manera regular no arribaven al 50% i els que ho feien de manera intermitent arribaven pràcticament al 40%. Els escriptors esporàdics estaven al voltant del 10% i, per tant, no han canviat gaire en proporció. Així, hi ha més escriptors regulars i menys intermitents que fa set anys. Això pot estar relacionat amb l'entrada en edat de jubilació d'un percentatge significatiu de socis de l'AELC.

Si bé escriure és una activitat regular per gairebé un 60% dels escriptors, d'aquests, pràcticament un 43% hi dediquen «mitja jornada» o menys, entre 10 i 20 hores, seguits d'un 23% que hi dedica entre 21 i 30 hores setmanals. Els que hi dediquen més de 30 hores serien poc més d'un 16% del total d'escriptors «regulars».

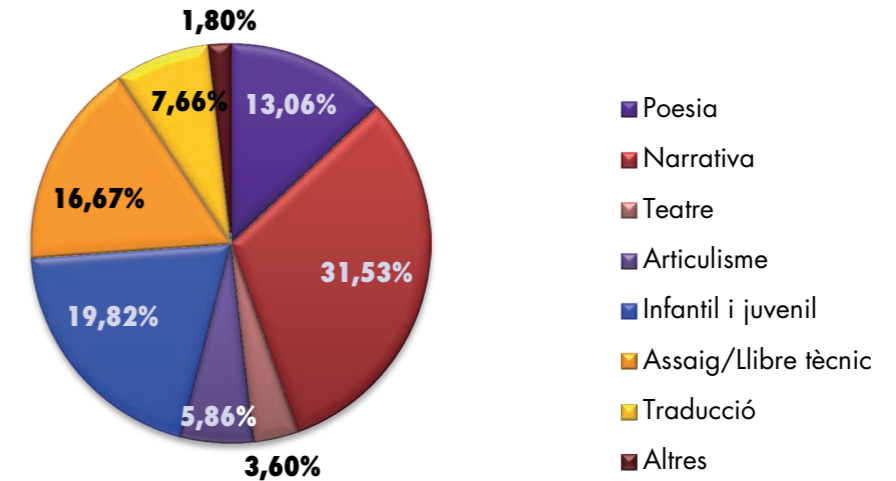
Hores de dedicació setmanals a l'escriptura dels escriptors regulars

Gràfic 8: Hores de dedicació setmanal a l'escriptura dels escriptors regulars, percentatges, 2014

Pel que fa al gènere literari conreat de manera principal, el càlcul s'ha fet a partir de totes les obres que els enquestats han declarat haver acabat al llarg de la seva trajectòria com a escriptors i no a partir de la seva percepció subjectiva, per la qual cosa es tracta probablement d'un perfil més tècnic i professional del que molts dels mateixos autors perceben.

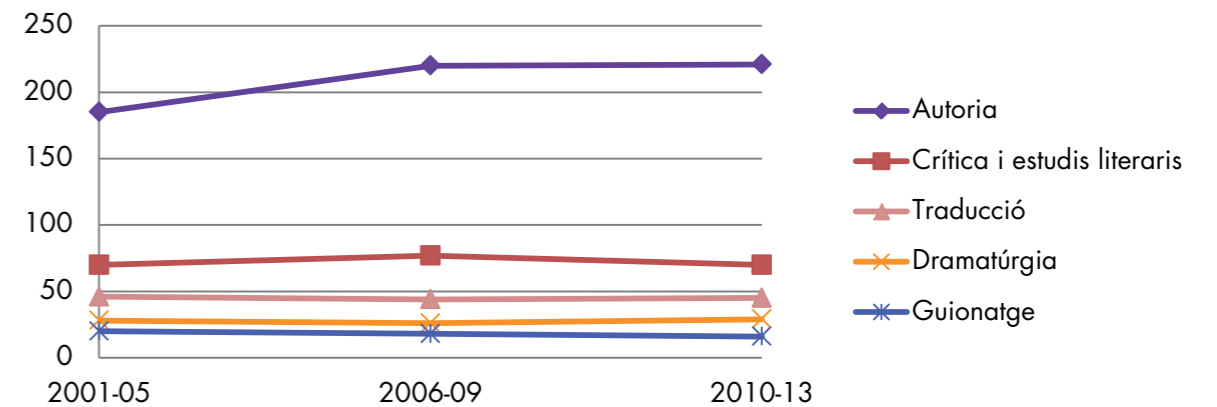
Gènere literari conreat de manera principal

Gràfic 9: Gènere principal que conrea l'autor, percentatges, 2014

Pel que fa a l'evolució recent, la dedicació a l'autoria –concepte en el qual agrupem la creació en poesia, novel·la i narrativa, tant per a adults com per a infantil i juvenil–, que és allò al que més escriptors es dediquen, va començar la dècada del 2000 amb una tendència a l'alça que ja mostrava clarament l'estudi del 2007, per quedar estancada de l'any 2006 en endavant. Amb una dedicació inferior, i força diferència respecte a l'autoria, trobem la resta: la crítica i els estudis literaris mostren una tendència actual a la baixa, tendència que ja es va iniciar cap al 2006 i que contrasta amb una trajectòria a l'alça que recull l'estudi anterior. De la dramàturgua també es pot dir que sembla que remunta tímidament: tot i que en aquest cas el punt d'inflexió és anterior (en l'estudi del 2007 es veia com, a partir de mitjan anys 90, deixava d'augmentar), en l'actualitat mostra una tendència de molt lleugera recuperació després d'uns anys moderadament a la baixa. Finalment, guionatge i traducció ocupen llocs relativament estables dins la dedicació minoritària dels escriptors.

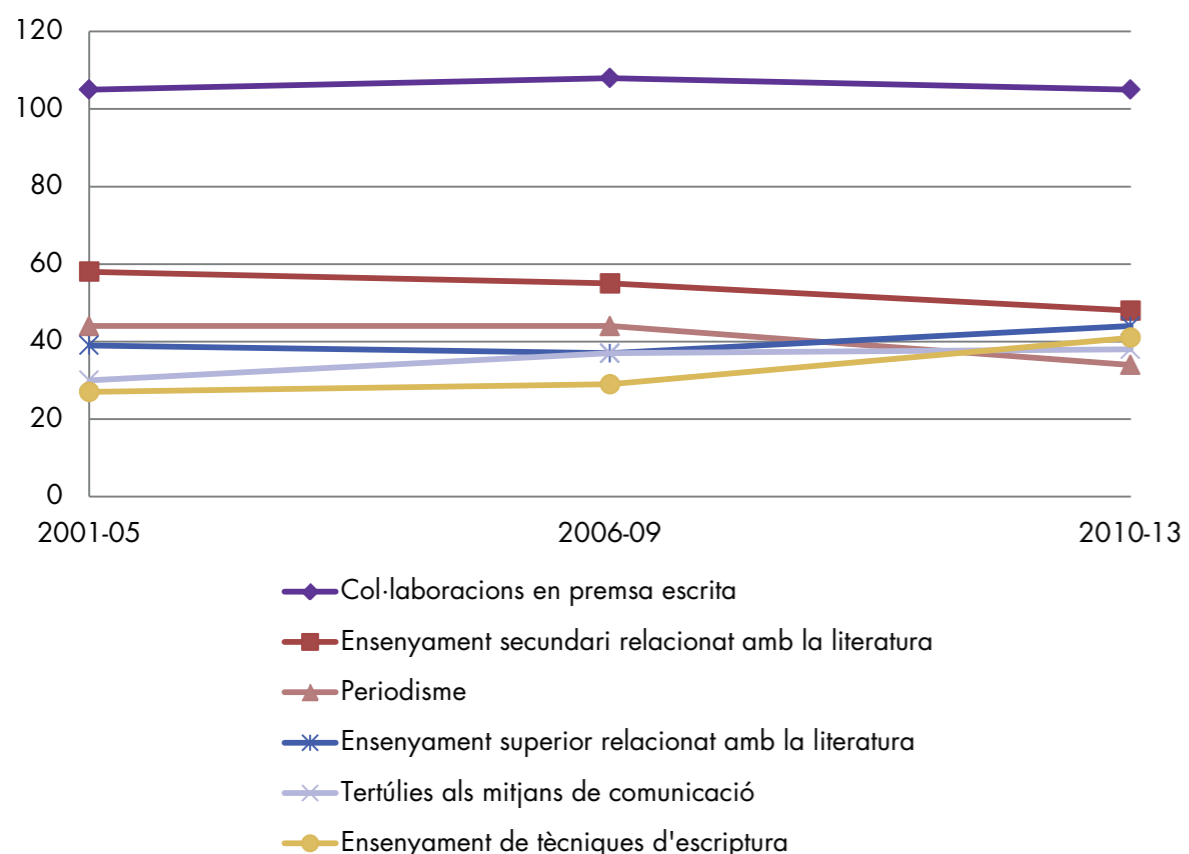
Feines d'escriptura. Evolució de la dedicació mitjana ponderada

Gràfic 10: Dedicació dels escriptors, càlcul ponderat per gènere literari, 2001-13

Pel que fa a les feines paraliteràries, han caigut en picat, coincidint amb l'augment de jubilacions i la crisi, l'ensenyament a secundària i les col·laboracions en premsa escrita. En canvi, continuen augmentant lleugerament l'ensenyament superior relacionat amb la literatura i l'ensenyament de tècniques d'escriptura. La tendència a la hiperespecialització i a l'increment general de qualificacions va penetrant, també, en el món de l'escriptura.

Feines paraliteràries. Evolució de la dedicació mitjana ponderada

Gràfic 11: Dedicació dels escriptors, càlcul ponderat per feines paraliteràries, 2001-13

6. Feines remunerades en paral·lel a l'escriptura

Les professions realitzades pels membres de l'AELC que no es dediquen exclusivament a l'escriptura, mostren que la feina més habitual és en els diversos nivells del sistema educatiu, amb un 34% dels casos. Altres professions amb més d'un 5% de respostes són traducció, direcció d'empresa cultural, col·laboració editorial, periodisme i correcció.

PROFESSIONAL DE L'ENSENYAMENT	%
Mestre	5
Professor de secundària i batxillerat	15
Professor d'ensenyament superior	14

PROFESSIONAL D'EMPRESA CULTURAL	%
Traductor literari	5
Traductor tècnic/Intèrpret	2
Redactor	1
Directiu d'empresa cultural	5
Tècnic d'empresa cultural	1
Col·laborador editorial	5
ALTRES PROFESSIONS DEL SECTOR CULTURAL	%
Bibliotecari/Arxiver/Documentalista	2
Periodista	6
Gestor/Agent cultural	2
Il·lustrador	1
Corrector	5
Museòleg	1
Arts escèniques	4
Producció audiovisual	3
Professor de formació no reglada (narrativa, escriptura, teatre)	3
ALTRES PROFESSIONS	%
Administratiu	3
Màrqueting negocis (comercial, publicista, gerent, empresari, etc.)	3
Professions artístiques (arts plàstiques, músic, fotògraf, dissenyador)	1
Professions de la salut (metge, farmacèutic, psicoanalista)	1
Professions científiques (economista, investigador)	1
Professions de la seguretat pública (criminòleg, policia)	1
Altres (carter, administrador finques, modista, entrenador, rector, representant sindical, gestor de projectes informàtics, arquitecte, inspector, aturat no especificat, conferenciant, pastisser)	6

Taula 5: Feines remunerades fora de l'escriptura, percentatges, 2014

Comparant aquestes dades amb les obtingudes el 2007, s'aprecien algunes fluctuacions:

- Com ja hem vist, el percentatge de membres de l'AELC que treballen de professor de secundària i batxillerat baixa d'un 20% el 2007 a un 15% el 2014.
- En contrapartida, hi ha un increment d'aquells qui es guanyen la vida com a professors d'ensenyament superior, que puja d'un 11% el 2007 a un 14% el 2014.
- És notable el fort increment de professions relacionades amb la museologia, les arts escèniques i la producció audiovisual, que es veuen incrementades des d'un minso 2% el 2007 a un total agregat del 8% el 2014.

Pel que fa als tipus de relació contractual que vinculen els escriptors amb les seves altres feines, aquesta relació està condicionada a les característiques de la professió. Mestres i professors de l'ensenyament públic solen tenir estatus funcional, mentre que els professionals liberals del món de la cultura, les arts i l'articulisme tenen contractes laborals o són treballadors autònoms.

	2007	2014
Autònom	18	17
Funcionari	37	32
Becari	ND	1
Contracte laboral indefinit	12	15
Contracte laboral temporal	5	3
Contracte laboral per interinitat	1	1
Contracte laboral en pràctiques	0	0
Altres	ND	4

Taula 6: Relació contractual dels escriptors amb les feines no relacionades amb l'escriptura, percentatges, 2007-2014

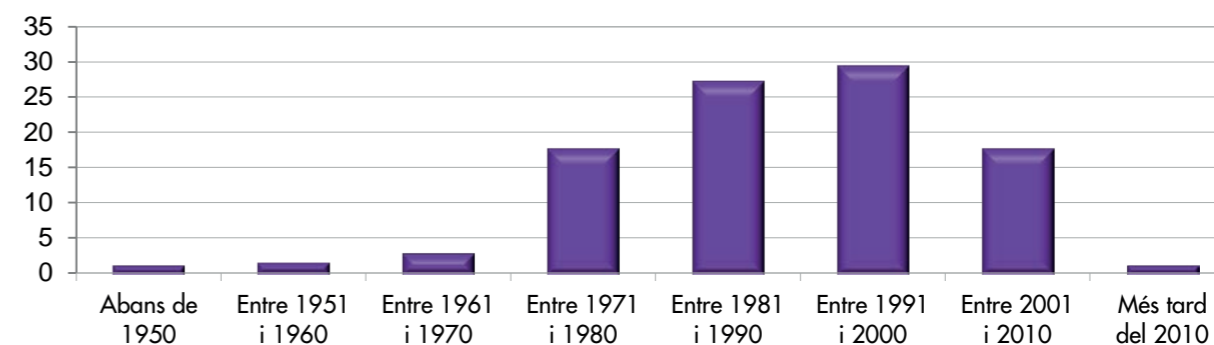
Si comparem les dades entre 2014 i 2007, no hi ha canvis notables en la situació contractual dels escriptors. En temps de crisi i precarització del treball és notable l'estabilitat del nombre d'autònoms (del 17% al 18%), el creixement del percentatge de contractes laborals indefinits (del 12% al 15%) i la disminució del de funcionaris (del 37% al 32%).

2. HISTÒRIA PROFESSIONAL

1.- Primers passos com a escriptor

La majoria de primeres obres dels socis de l'AELC es van publicar en els anys 80 i 90 del segle passat, sent aquesta darrera dècada la que compta amb més primeres publicacions dels socis. També s'aprecia que en la dècada del 2000 se segueixen publicant una quantitat important de primeres obres escrites pels socis, però la disminució en percentatge s'explica per la baixa afiliació d'escriptors més joves.

Any en què es publica la primera obra
Barres en %

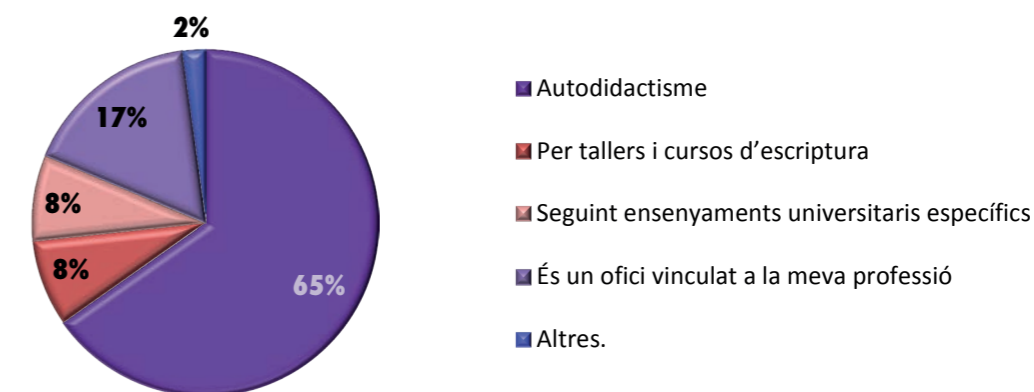

Gràfic 12: Any de publicació de la primera obra, percentatges, 2014

Els escriptors tenien entre 21 i 40 anys quan van publicar la primera obra (un 62% dels casos), mentre que una cinquena part ja havien passat dels quaranta (un 20%). En gairebé la meitat dels casos (un 49%), l'escriptor va publicar la primera obra en un termini inferior als tres anys després d'haver iniciat la seva activitat en el món de l'escriptura.

Pel que fa a la manera com van iniciar-se com a escriptors, la gran majoria –dues terceres parts– ho va fer de manera autodidacta.

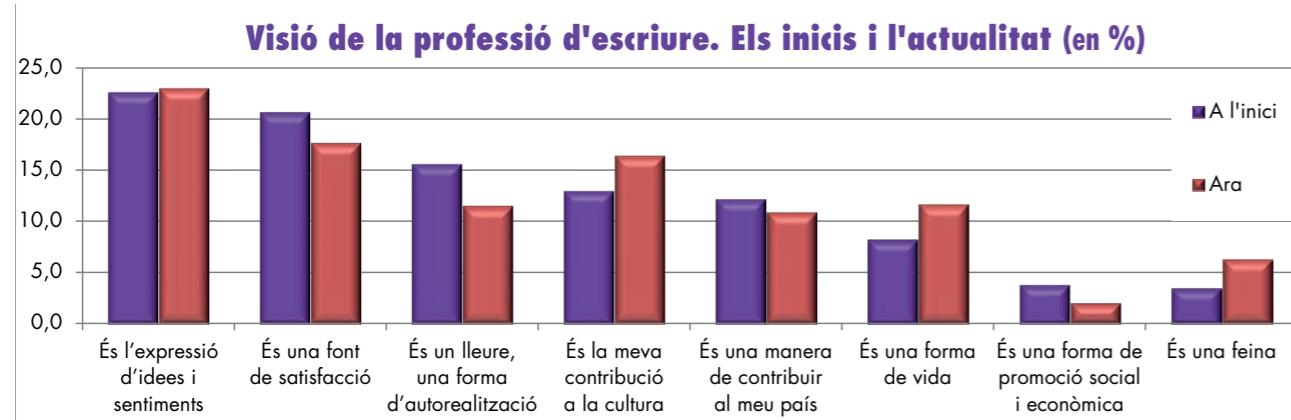
Iniciació en el món de l'escriptura

Gràfic 13: Formes d'iniciació en l'escriptura, percentatges, 2014

2.- Expectatives i realitat

Comparant la visió que els escriptors tenen actualment de la professió d'escriure i la que tenien quan van començar, els punts on les expectatives sobre la professió eren més baixes del que han estat en realitat són: considerar l'escriptura com una feina, com una forma de vida, una contribució a la cultura o com l'expressió d'idees i sentiments. Per contra, aquells que consideraven l'escriptura com una font de satisfacció, una forma de promoció social i econòmica o un lleure o forma d'autorealització, els fets no han arribat a l'alçada de les expectatives inicials.

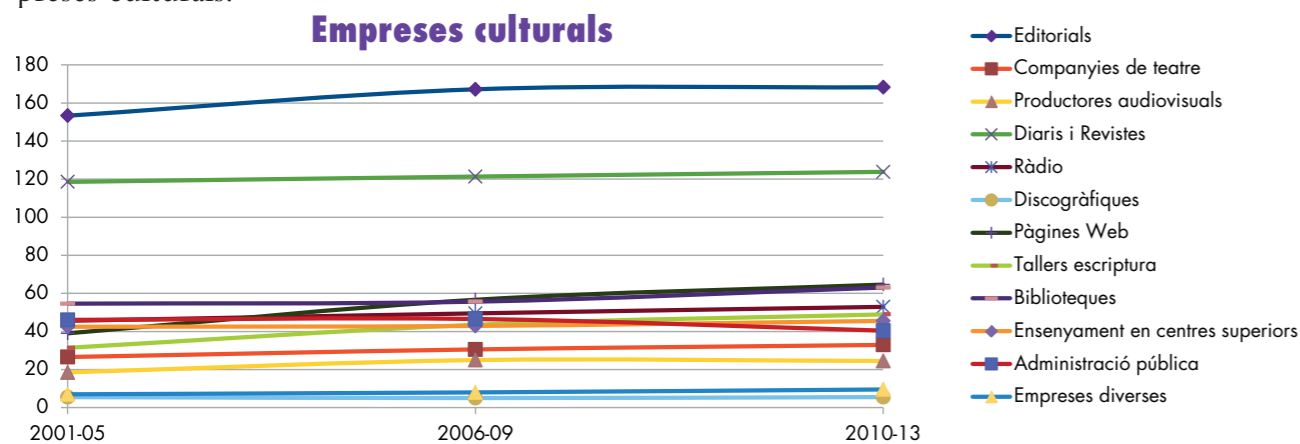

Gràfic 14: Comparació d'expectatives inicials i visió actual de la professió, percentatges, 2014

Si contrastem aquestes dades amb les que tenim del 2007, veurem que els resultats són molt semblants i amb poques diferències. Una d'elles és que el nombre d'escriptors que ara declaren que quan van començar a escriure era per a ells «l'expressió d'idees i sentiments», són menys dels que eren el 2007; també podem constatar que menys escriptors ho consideren una forma de vida, tant quan van començar com en l'actualitat. Un tercer element és que els que consideren que l'escriptura era –i és– «una forma de promoció social i econòmica» són més ara que el 2007, tot i que amb poca diferència.

3.- Relació amb les empreses culturals

Els escriptors majoritàriament tenen tractes de tipus professional amb les editorials, seguit de diaris i revistes. Amb una gran diferència en la freqüència i la intensitat trobem la resta d'empreses culturals.

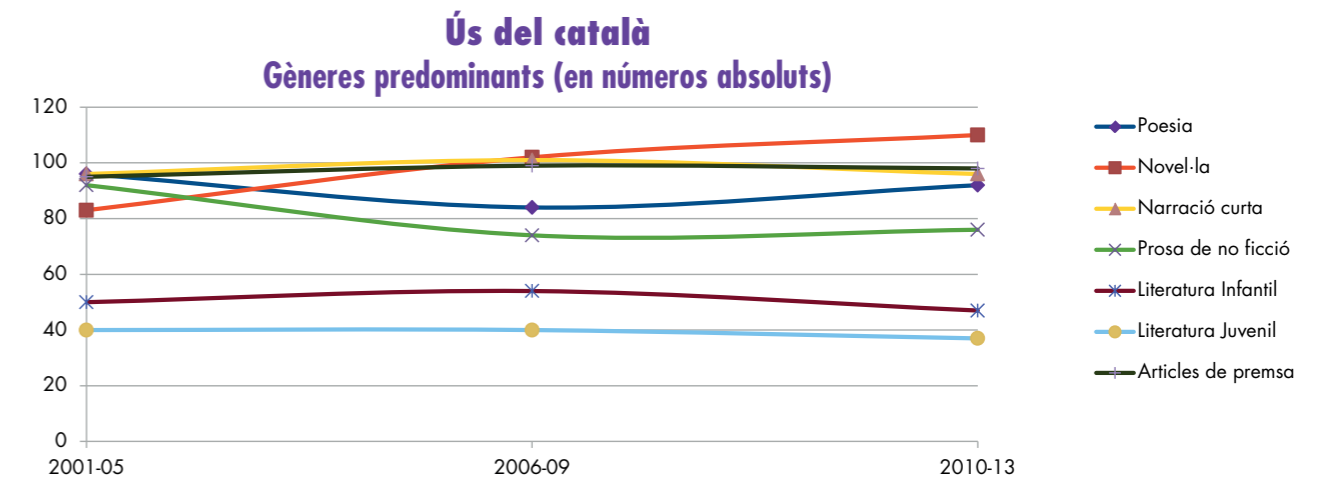
Gràfic 15: Relació professional dels escriptors amb empreses culturals, càlcul ponderat, 2001-2013

En el cas de les editorials, hi ha una frenada i un estancament de la relació després de dècades –almenys des del 1980, tal com recull l'estudi anterior– d'increment constant. També la relació amb diaris i revistes es veu frenada en els darrers anys, tot i que segueix ocupant la segona posició amb diferència. De la resta d'activitats professionals mostren una tendència a l'alça, com és lògic, les pàgines web i les biblioteques, tot i que aquestes, des del 1980, ja evidencien un clar increment en els resultats.

4.- Ús del català i el castellà en l'escriptura

La novel·la és l'únic gènere amb un constant increment de l'ús del català –que ja recollien els resultats del 2007 i d'una manera encara més pronunciada–, fins a ocupar actualment el primer lloc. En segon lloc, el gràfic mostra la narració curta i els articles de premsa, ambdós gèneres amb un ús força constant en els darrers anys i que contrasta amb una clara tendència a l'alça que recollia el gràfic de 2007.

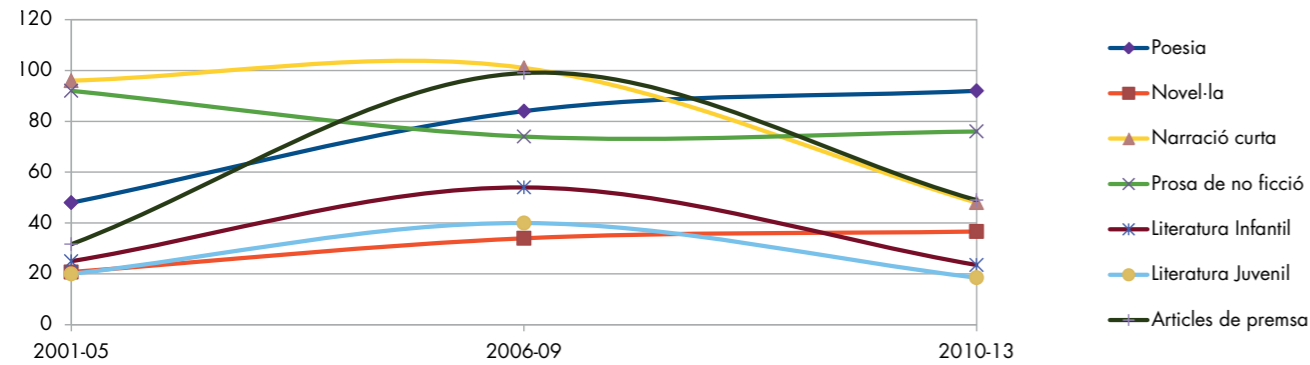
La poesia és el gènere amb un comportament més irregular: si vàiem en l'estudi anterior que els anys 80 començaven amb una caiguda en picat de la poesia per passar, a mitjan de la mateixa dècada, a remuntar, actualment podem parlar d'una remuntada, després d'haver baixat clarament en els primers anys 2000. La literatura infantil, en canvi, mostra una moderada tendència a la baixa després de dècades d'increment lleu però constant.

Gràfic 16: Nombre d'obres produïdes en català, freqüències, 2001-2013

Si ens fixem en la proporció d'obra en català escrita en relació amb la que s'ha escrit en castellà veiem com, en la gran majoria de casos, aquesta proporció cau en picat, resultant especialment notables els casos de la narració curta i els articles de premsa. En aquest darrer cas, a més, es partia d'uns primers anys 2000 en què la proporció del català sobre el castellà havia augmentat de manera tan radical com cauria després, a partir del 2006. També la literatura infantil i juvenil pateix una important davallada els darrers anys en la proporció del català en relació amb el castellà.

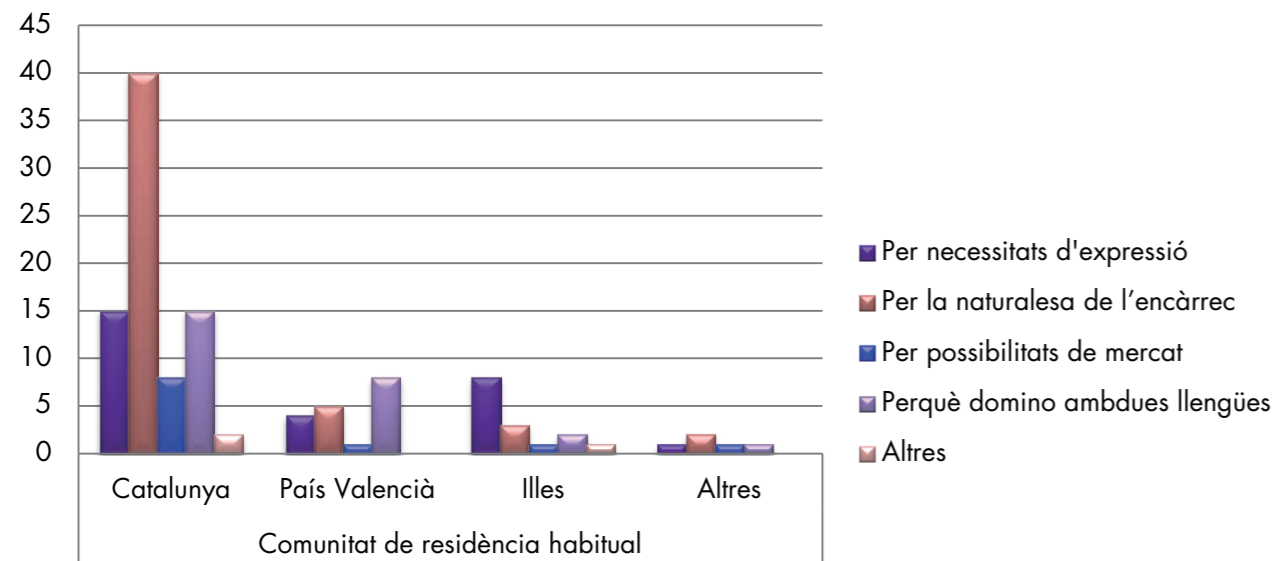
Proporció del català sobre el castellà Gèneres predominants

Gràfic 17: Proporció de l'ús del català sobre el castellà per gèneres literaris, ràtio, 2001-2013

Les motivacions per utilitzar ambdues llengües canvien notablement en funció del territori de residència dels escriptors: mentre uns apel·len a necessitats de mercat i/o a la naturalesa de l'encàrrec, altres ho justifiquen més aviat per necessitats d'expressió. Els principatins són els que més relacionen l'ús del castellà a encàrrecs determinats, els illencs ho fan majoritàriament per necessitats d'expressió i els valencians perquè senzillament dominen tant una llengua com l'altra:

Raó per escriure en català i castellà segons la comunitat de residència habitual

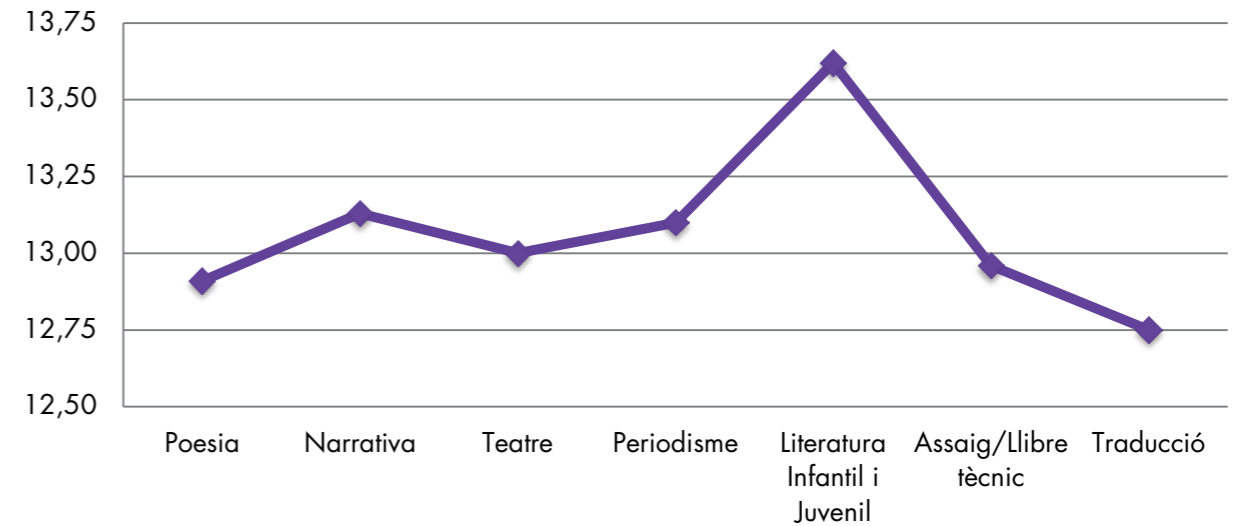
Gràfic 18: Raó per escriure en català i castellà per territoris, nombre de casos, 2014

5.- Control sobre la pròpia obra

Sintetitzant els àmbits en què es preguntava sobre la capacitat de control (selecció del tipus d'obra, temps dedicat a la feina, calendari anual de treball i control sobre el llenguatge), s'ha calculat l'índex de control de l'autor, i analitzant la relació entre aquest índex de control i els gèneres que conrea l'autor es confirma que els traductors destaquen per un control sobre la

pròpia creació més baix que la resta –o almenys així ho perceben–, mentre que els escriptors de literatura infantil i juvenil són els que creuen tenir un major control sobre la pròpia obra.

Control dels escriptors sobre la seva obra

Gràfic 19: Control dels escriptors sobre la pròpia obra per gèneres literaris, mitjanes dels índexs, 2014

6.- Grau de satisfacció i reconeixement social percebut

De manera molt semblant al 2007, els escriptors mostren un nivell de satisfacció força més elevat en relació amb l'escriptura que amb la resta d'activitats que fan per guanyar-se la vida. A més, els resultats són pràcticament iguals als de fa uns anys, amb una mitjana per sobre del 8 en el primer cas i sobre el 6,7 en el cas de la resta d'activitats laborals.

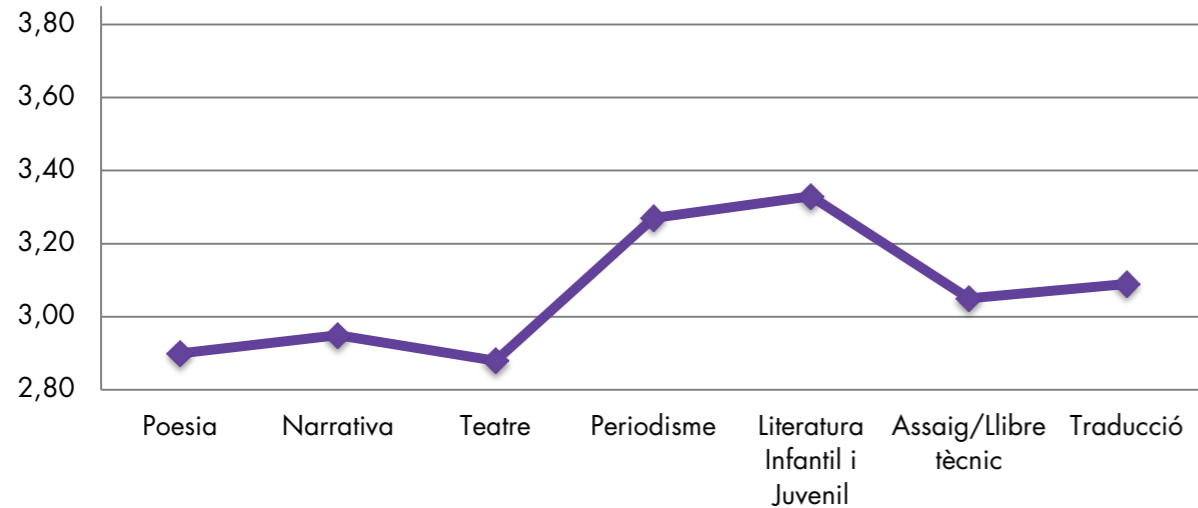
Si ho comparem per gèneres literaris, les diferències són molt petites, tot i que els articulistes, escriptors de teatre i autors de llibre infantil i juvenil són els que mostren una major satisfacció per la seva tasca d'escriptura. Per contra, els escriptors de narrativa i els traductors mostren una satisfacció lleugerament inferior a la mitjana.

Quin nivell de satisfacció us proporciona la vostra activitat d'escriptor/a?		
De 0 (molt baix) a 10 (molt alt)		
Gènere principal que conrea l'autor	N	Mitjana
Poesia	29	8,00
Narrativa	65	7,80
Teatre	8	8,25
Articulisme	13	8,38
Infantil i juvenil	43	8,37
Assaig/Llibre tècnic	37	8,05
Traducció	15	7,93
Altres	4	8,25
Total	214	8,06

Taula 7: Nivell de satisfacció amb l'activitat d'escriptor per gèneres literaris, freqüències i mitjanes, 2014

Pel que fa al grau de reconeixement social percebut com a escriptors en termes generals, els autors de literatura infantil i juvenil noten un major reconeixement per part de la societat, seguit dels narradors –tot i que declaren sentir-se molt menys valorats pels altres escriptors o les empreses culturals–. Per contra, els de teatre són els que menys reconeixement social creuen tenir, i també se senten poc valorats pels altres escriptors i les empreses culturals.

Valoració dels escriptors per part dels destinataris

Gràfic 20: Percepció de la valoració dels escriptors per part dels destinataris segons gènere literari, mitjanes dels índexs, 2014

7.- Altres qüestions relacionades amb la professió

Els tres factors de l'ofici d'escriptor que els socis consideren més importants són: tenir presència en els mitjans de comunicació, ser públicament coneguts i tenir projecció internacional, mentre que el que es considera menys important és tenir posició acadèmica, ingressos alts o ascendència sobre altres escriptors.

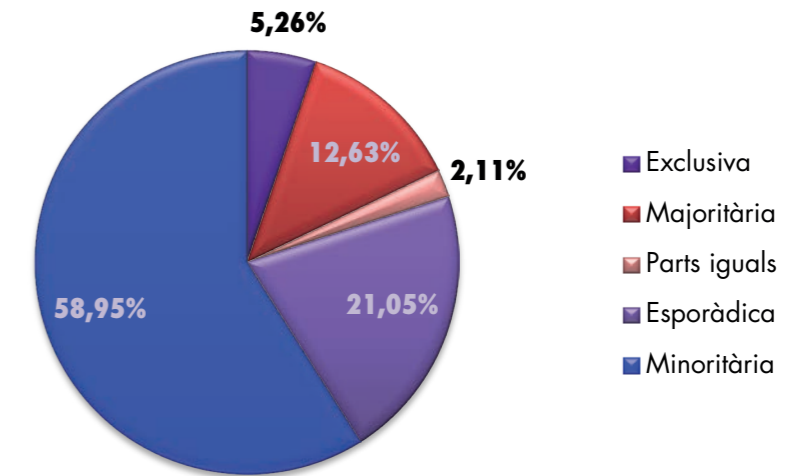
Respecte al 2007, el fet de tenir ingressos alts es considera actualment menys important que llavors, així com també l'ètica, la integritat professional i la dedicació a la llengua catalana, que perden importància. En canvi, fer contribucions innovadores a la literatura es considera notablement més important ara que en l'estudi del 2007, en què fou considerat molt poc important.

La valoració de la situació dels escriptors com a col·lectiu està clarament marcada per la crisi econòmica, especialment si ho comparem amb el 2007: actualment, qüestions econòmiques com són els ajuts de les administracions, les beques a creadors o les retribucions es consideren les problemàtiques més importants, mentre que temes com la política cultural del país i l'exploració de l'obra –considerades molt importants el 2007– passen a ocupar posicions clarament secundàries.

3.- L'OFICI DE TRADUIR

Gairebé un 40% dels enquestats han respost les preguntes de l'apartat dedicat a la traducció, que és el nombre de socis que s'hi dediquen, en major o menor mesura, perquè la dedicació a les tasques de traducció és força desigual.

La vostra activitat de traducció és (respecte a l'escriptura)

Gràfic 21: Dedicació a la traducció en relació amb altres tasques d'escriptura, percentatges, 2014

En el col·lectiu de traductors és àmpliament majoritari (un 80%) el perfil del que es dedica esporàdicament a la traducció, compaginant aquesta dedicació amb una altra ocupació relacionada amb el món de l'escriptura. Només un 5% dels socis enquestats que declaren dedicar-se a la traducció tenen aquesta tasca com a única dedicació. Aquestes dades apunten al fet que, per a la gran majoria d'escriptors de l'AELC, la traducció és un complement a la seva tasca literària.

1.- Traducció al català i al castellà

Si comparem les dades en català amb les relatives a les traduccions al castellà, detectem certs aspectes interessants. En primer lloc, tot i dominar tant el català com el castellà, la dedicació dels traductors de l'AELC a les traduccions en llengua catalana és gairebé el triple que les traduccions en llengua castellana: si sumem el total dels percentatges de traductors que han traduït en una llengua i l'altra (217 en català, 79 en castellà) i fem la ràtio, veiem que el total de casos de llengües traduïdes al català és 2,75 vegades superior al total de casos de llengües traduïdes al castellà. D'altra banda, mentre que un 59% dels traductors han fet trasllats del castellà al català, només un 28% declaren haver-ho fet del català al castellà.

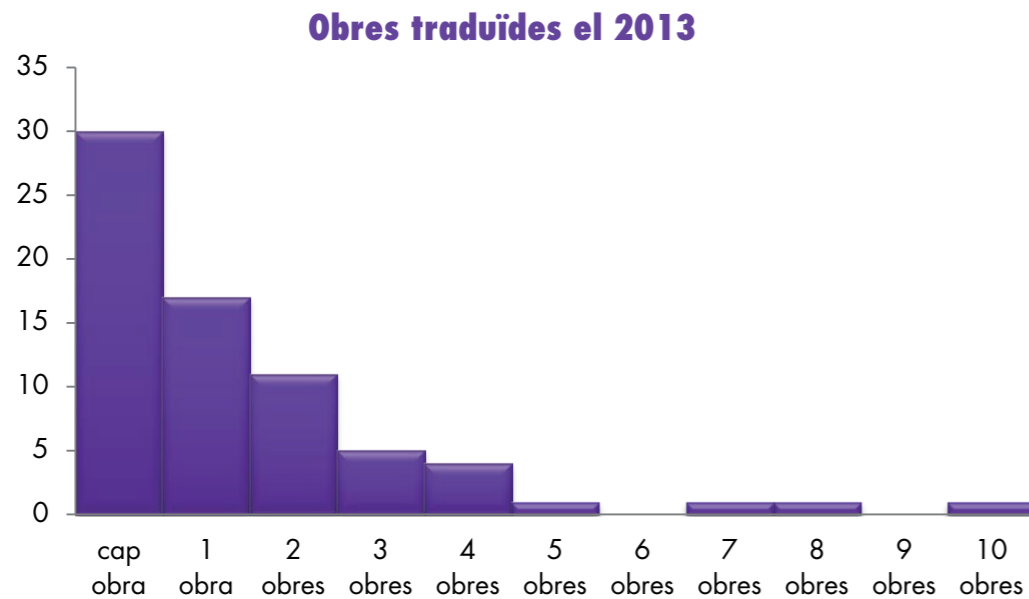
En comparació amb el 2007, els percentatges es mantenen força estables. L'única diferència significativa que es pot apreciar és l'augment de les traduccions de l'alemany al català, que experimenten un increment notable, de només un 8% el 2007 a un 17% actualment.

2.- Grau de dedicació a la traducció

L'anàlisi de les dades obtingudes sobre l'activitat recent dels traductors permet discernir clarament una distribució en forma de «lleï potencial»: els casos dispersos en la llarga cua de la dreta del gràfic representen els pocs traductors amb una activitat considerable durant el darrer any, mentre que el gruix de casos acumulats a l'esquerra del gràfic és el de traductors amb activitat escassa o inexistent.

Així doncs, malgrat que el conjunt de traductors ha fet entre una i dues traduccions de mitjana (1,41) el darrer any, hi ha un subgrup d'un 5% de traductors que n'ha fet més de quatre. En el darrer any, un 90% dels traductors que han respost la pregunta ha declarat haver fet menys d'una traducció per trimestre.

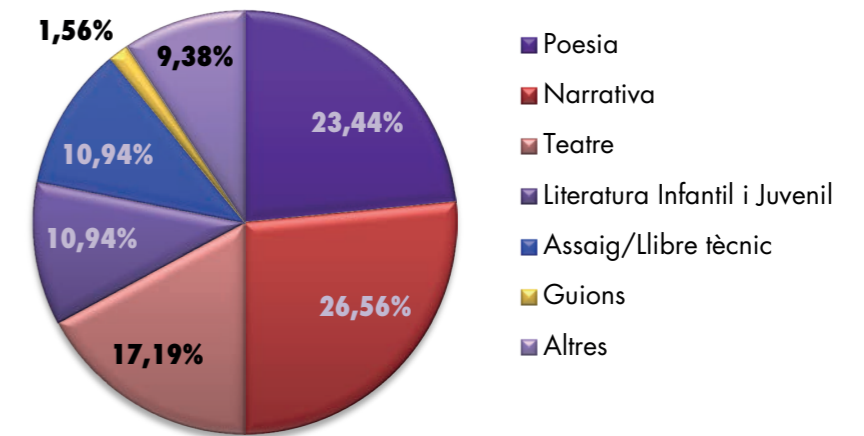
Aquestes dades són congruents amb el fet que un 80% de traductors considerava la seva activitat minoritària o esporàdica respecte a l'escriptura, i indiquen que el col·lectiu de traductors està format per dues tipologies clarament diferenciades: d'una banda, un subgrup de traductors altament especialitzat, professionalitzat i molt productiu, que aconsegueix un volum de traduccions prou significatiu per obtenir bona part dels ingressos amb aquesta tasca i, de l'altra, una immensa majoria de traductors per als quals aquesta dedicació és secundària i suposa un complement a la seva tasca principal com a escriptors o en una altra disciplina no relacionada amb l'escriptura.

Gràfic 22: Nombre d'obres traduïdes el 2013

La poesia i la narrativa van ser els gèneres més traduïts, seguits de prop pel teatre i, a més distància, la literatura juvenil i infantil i l'assaig i el llibre tècnic. Les proporcions són congruents amb les obtingudes en les respostes sobre els gèneres traduïts al llarg de la trajectòria com a traductors i no específicament en el darrer any. Això indica que el darrer any no hi ha hagut grans fluctuacions entre gèneres respecte a l'historial dels anys anteriors. És a dir, la crisi ha suposat una caiguda generalitzada de les traduccions, en què no hi ha hagut gèneres significativament més afectats que d'altres.

De quin gènere era la vostra última traducció

Gràfic 23: Gènere literari de la darrera obra traduïda, percentatges, 2014

3.- Honoraris i reconeixement professional dels traductors

Pel que fa a la modalitat de càlcul dels honoraris, la forma de contractació més habitual de les traduccions del 2013 va ser a preu fix: quatre de cada deu traduccions es van pagar amb una quantitat única. També va ser habitual pactar les traduccions per caràcter o paraula (33%), mentre que les fetes amb pagament a percentatge van ser clarament minoritàries, arribant només al 16% de les traduccions.

Les tarifes pactades per a les traduccions evidencien una gran dispersió, fet que abona la polarització dels traductors en dos grups dividits pel grau de professionalització.

Pel que fa a la visibilitat, el més habitual és que el nom del traductor s'indiqui o bé als crèdits (39%) o bé a la primera pàgina (25%). No obstant això, en una proporció prou important dels casos (22%), la tasca del traductor no apareix reconeguda en cap apartat de l'edició.

Finalment, la millora de la situació en l'àmbit econòmic i la visibilitat de la seva tasca són valorats com a aspectes a reivindicar per la gran majoria del col·lectiu de traductors.

4.- CONTRACTES I NEGOCIACIONS

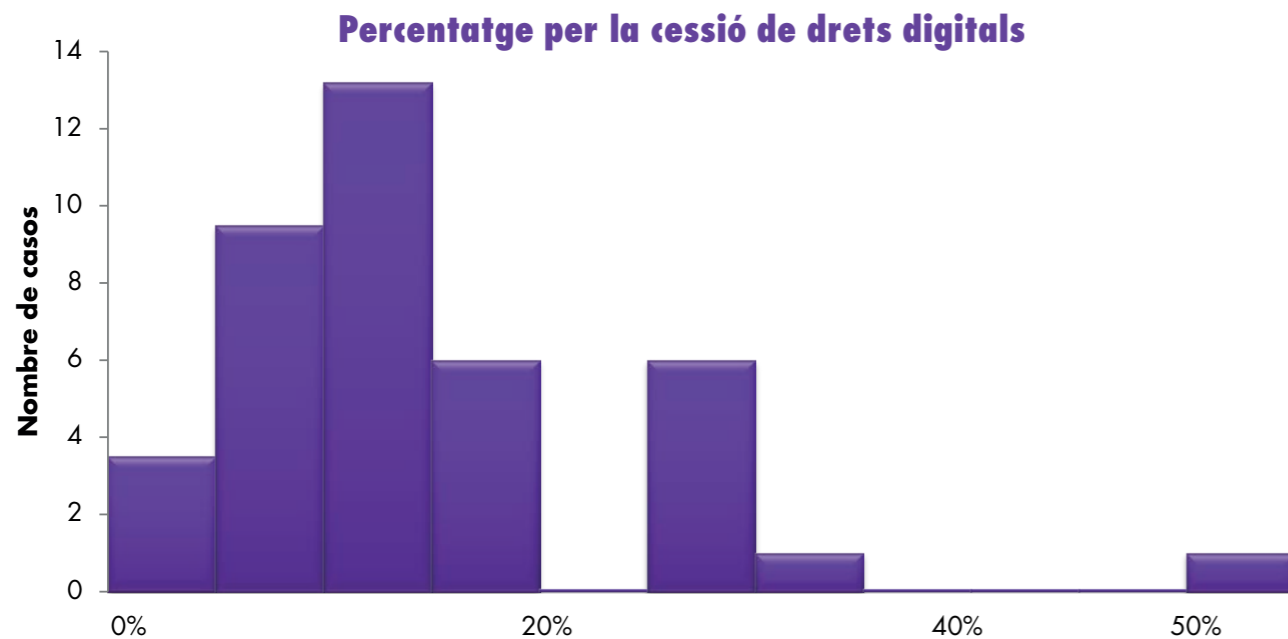
L'ús dels models pactats entre l'AELC i l'ACEC i el Gremi d'Editors és encara molt minoritari, tant pels escriptors en general com pel col·lectiu de traductors. Així, només un 10% del total d'autors diu que ha signat els models contractuals acordats de manera freqüent. En aquest sentit, també és destacable que un de cada cinc autors declara no tenir coneixement dels models pactats. En aquest aspecte, no hi ha diferències significatives per grups d'edat, de sexe o per territori. En canvi, per gènere literari, s'aprecia una lleugera tendència dels autors d'assaig i de llibre tècnic a fer servir més els models pactats que la resta de grups.

Tanmateix, tant autors com traductors conserven un cert marge per posar condicions en les seves transaccions amb les empreses culturals. Una àmplia majoria (més del 70%) intenta negociar. Bona part d'aquestes negociacions aconsegueixen arrencar, en més de la meitat dels casos, una millora contractual per als escriptors i traductors que s'hi impliquen.

Finalment, analitzant les dades sobre negociacions contractuals per gènere literari, s'apunta que els autors de literatura infantil i juvenil semblen tenir més problemes per negociar amb èxit, mentre que els de poesia i narrativa són els que poden treure més resultat de les negociacions.

1.- Cessió de drets digitals

Pel que fa a la cessió dels drets digitals, l'opció més comuna tant per a escriptors com per a traductors és la inclusió d'una clàusula dintre del contracte per a l'edició en format paper que cobreixi els drets per a edicions en format digital. A més, en un nombre considerable de casos, els drets digitals o bé no han estat motiu de negociació contractual, o bé no han estat cedits en no haver arribat les dues parts a un acord en aquesta qüestió.

Gràfic 24: Percentatge per la cessió dels drets digitals, 2014

Quan l'autor o el traductor ha arribat a un acord per la cessió dels drets digitals, la cessió d'aquests drets a canvi d'un percentatge dels beneficis ha estat quasi d'un 50% més que en el cas de la cessió per una quantitat fixa o a tant alçat (25% enfront del 13%). En aquest sentit, les dades són preocupants, ja que cal recordar que la cessió de drets digitals a canvi d'una quantitat fixa no està permesa per la llei, perquè aquesta cessió sempre ha de ser a canvi d'un percentatge.

La mitjana del percentatge de cessió de drets digitals ha estat del 13,5%, amb un nombre important de casos per petites quantitats al voltant del 10% o fins i tot pròxims a la cessió gratuïta, i algun cas poc habitual de cessions per percentatges del 35% o el 50%, com mostra el gràfic.

Les empreses culturals han fet front amb major o menor solvència als pagaments que devien als autors i traductors. Només un 39% del total d'autors declaren haver cobrat els seus pagaments, ja sigui totalment o parcialment, en el termini previst. Pel que fa al subgrup dels traductors, les proporcions reflecteixen un comportament similar.

5.- IMPACTE DELS CANVIS TECNOLÒGICS SOBRE LA PROFESSIONI

Els membres de l'AELC consideren que els avenços tecnològics tindran un impacte desigual sobre el món literari en els pròxims deu anys, amb canvis positius i d'altres negatius. En l'aspecte positiu, la gran majoria d'escriptors són de l'opinió que, al llarg de la dècada vinent, les tecnologies de la informació i internet permetran un accés més directe del creador al seu públic, sense intermediaris. A més, un gran nombre de professionals veuen plausible que les noves tecnologies puguin tenir un impacte positiu tant per facilitar la col·laboració a distància de creadors, com per oferir noves possibilitats en la creació assistida d'obres literàries.

Alhora, està molt generalitzat el pessimisme respecte al fet que la pirateria continuï sent un mal estès en el món de les indústries culturals, i que la creació en llengua catalana es veurà aturada o fins i tot reduïda.

Si analitzem aquestes dades en funció dels resultats obtinguts en l'estudi del 2007, podem detectar una sèrie de fluctuacions que val la pena comentar.

- El percentatge de membres de l'AELC que veuen probable que hi hagi més producció en llengua catalana en un futur pròxim, ha disminuït de manera força espectacular: d'un 77% el 2007 a només un 46% el 2014.
- Pel que fa a la necessitat que la pressió dels autors aturi l'expansió de la pirateria veiem que, mentre que al 2007 només un 15% ho creia desitjable, en l'actualitat una àmplia majoria (el 71%) ho creu adequat.
- D'altra banda, en el període 2007-2014 la proporció de socis que creu probable que en els pròxims anys la diversitat lingüística de les nostres societats s'incrementi, ha baixat al voltant d'uns vint punts, i augmenten en una proporció similar els qui veuen plausible que el llibre en paper i certes especialitats del món editorial es veuran abocats a la desaparició.

6.- ADMINISTRACIONS I AELC

Els escriptors fan una pobra valoració de l'esforç de les administracions en la promoció del català. Aquesta valoració es trasllada de manera desigual a la nota que els membres de l'AELC donen a les administracions públiques. Si fem la comparativa de les mitjanes de les tres administracions (estatal, autonòmica i local) veiem que, malgrat que totes tres suspeneu de mitjana, la valoració de l'administració central (1,04 sobre 10) és clarament molt inferior a la dels altres dos nivells administratius (4,01/10 i 3,80/10).

Per territoris, mentre que l'administració estatal rep una baixa puntuació de manera uniforme en tots els Països Catalans, les administracions autonòmiques i locals del País Valencià i les Illes reben una puntuació consistentment inferior a la que donen els seus companys del Principat.

En comparació amb les dades del 2007, la nota de l'administració central cau un punt, mentre que les administracions autonòmiques i locals pugen lleugerament (al voltant de tres dècimes).

Pel que fa al grau de satisfacció dels membres amb la tasca de l'AELC, el conjunt de socis es veuen representats i identificats amb la feina de l'Associació, fet que es veu reflectit en una altíssima taxa de resposta dins l'enquesta i una mitjana de valoració de 6,53 sobre 10 (3,5 dècimes superior a la de 2007).

Si ho analitzem per subgrups d'escriptors, veiem que els col·lectius que se senten més representats per l'AELC són els autors d'assaig i llibre tècnic (nota mitjana 7,23) i traducció (7,18), mentre que els qui se senten menys identificats amb la tasca de l'Associació són articulistes (4,69) i dramaturgs (5,25), tot i que en aquest darrer cas es tracta d'una població molt reduïda.

Us sentiu representats per l'AELC?		
Gènere literari	N	Mitjana
Poesia	29	6,21
Narrativa	68	6,59
Teatre	8	5,25
Articulisme	13	4,69
Infantil i juvenil	44	6,50
Llibre tècnic / Assaig	35	7,23
Traducció	17	7,18
Altres	4	6,00

Taula 8: Percepció de sentir-se representats per l'AELC, mitjanes per gèneres literaris, 2014

7.- INGRESSOS I IMPACTE DE LA CRISI ECONÒMICA

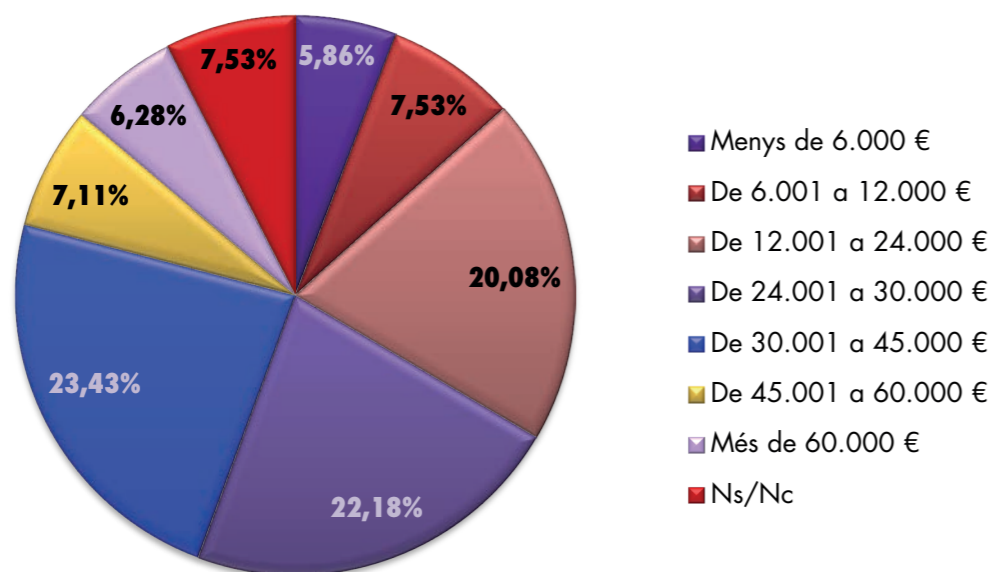
1.- Nivell d'ingressos

En l'anàlisi del nivell d'ingressos dels membres de l'AELC que han respost l'enquesta, les comparacions es fan difícils ja que no existeixen dades desagregades comparables per al conjunt de la població espanyola o de les comunitats autònomes dels Països Catalans. Tanmateix, es poden extreure conclusions preliminars si tenim en compte que, l'any 2012, un 44% de les famílies catalanes tenien uns ingressos familiars superiors als 25.000 € anuals, mentre que les dades del 2013 ens mostren que un 68% dels membres de l'AELC diuen tenir ingressos personals superiors als 24.000 € anuals. Això ens indica que la renda mitjana dels escriptors de l'AELC és sensiblement superior a la renda mitjana del conjunt de la societat catalana.

	2007	2014
Menys de 6.000 €	6	6
De 6.001 a 12.000 €	9	7
De 12.001 a 24.000 €	19	20
De 24.001 a 30.000 €	16	22
De 30.001 a 45.000 €	24	23
De 45.001 a 60.000 €	11	7
Més de 60.000 €	5	6
NS/NC	10	7

Taula 9: Ingressos personals totals bruts del 2006 i el 2013, percentatges, 2007-2014

Ingressos personals totals (bruts) de l'últim exercici fiscal

Gràfic 25: Nivell d'ingressos totals bruts declarats el 2013, percentatges

En una anàlisi més detallada mitjançant l'anàlisi de variances, es detecten diferències significatives per sexe i dedicació al gènere literari. Els membres de l'AELC del sexe femení tenen uns ingressos totals força inferiors als dels seus col·legues del sexe masculí, que són pràcticament una categoria d'ingressos superiors.

Sexe	N	Mitjana
Home	146	4,32
Dona	75	3,49

Taula 10: Ingressos personals totals bruts del 2013 per sexes, mitjanes, 2014

També veiem que els autors que es dediquen a la poesia i la narrativa tenen tendència a tenir uns ingressos mitjans més baixos que el conjunt dels escriptors de l'AELC mentre que, en l'extrem oposat, els autors d'assaig i llibre tècnic i de teatre declaren haver tingut uns ingressos més alts que la majoria.

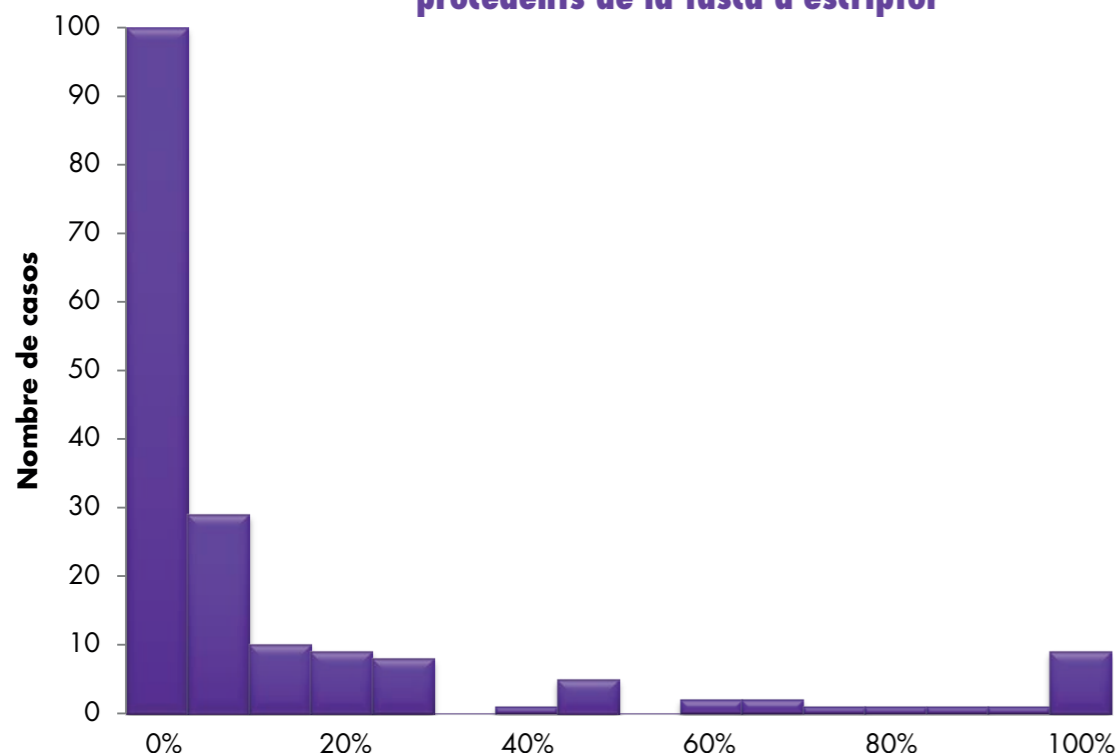
Gènere	N	Mitjana
Poesia	29	3,48
Narrativa	63	3,79
Teatre	6	5,00
Articulisme	11	4,09
Infantil i Juvenil	41	4,20
Assaig/Llibre tècnic	35	4,60
Traducció	17	4,29
Altres	4	3,25

Taula 11: Ingressos personals totals bruts del 2013 per gènere literari, mitjanes, 2014

En comparació amb el 2007, es detecta un petit transvasament –de l'ordre del 4% del total d'escriptors– dels grups d'ingressos elevats (entre 45.000 € i 60.000 €) als grups d'ingressos mitjans (entre 24.000 € i 30.000 €).

2.- Ingressos procedents de l'escriptura

Proporció dels ingressos totals procedents de la tasca d'escriptor

Gràfic 26: Ingressos procedents de l'escriptura l'any 2013, nombre de casos per proporció d'ingressos

Els escriptors que es dediquen principalment a l'articulisme poden assolir un nivell d'ingressos per aquesta tasca que, de mitjana, arriba al 45% dels seus ingressos totals. Aquest percentatge és, amb escreix, el més elevat de tots els col·lectius professionals de l'AELC, i està molt lluny del 19,5% i 16,8% que de mitjana declaren haver tingut els autors de llibre tècnic o assaig i els de literatura infantil i juvenil, respectivament. A continuació, en una franja d'ingressos provinents de l'escriptura, al voltant de l'11%-13% són autors de narrativa i traductors. I, finalment, en l'extrem inferior, amb una mitjana de menys del 10% dels seus ingressos totals atribuïts a tasques relacionades amb l'escriptura, trobem poetes i dramaturgs.

Gènere literari	N	Mitjana
Poesia	19	9,86
Narrativa	48	11,45
Teatre	7	7,14
Articulisme	9	45,00
Infantil i Juvenil	35	16,82
Assaig/Llibre tècnic	29	19,58
Traducció	12	13,00
Altres	4	5,25

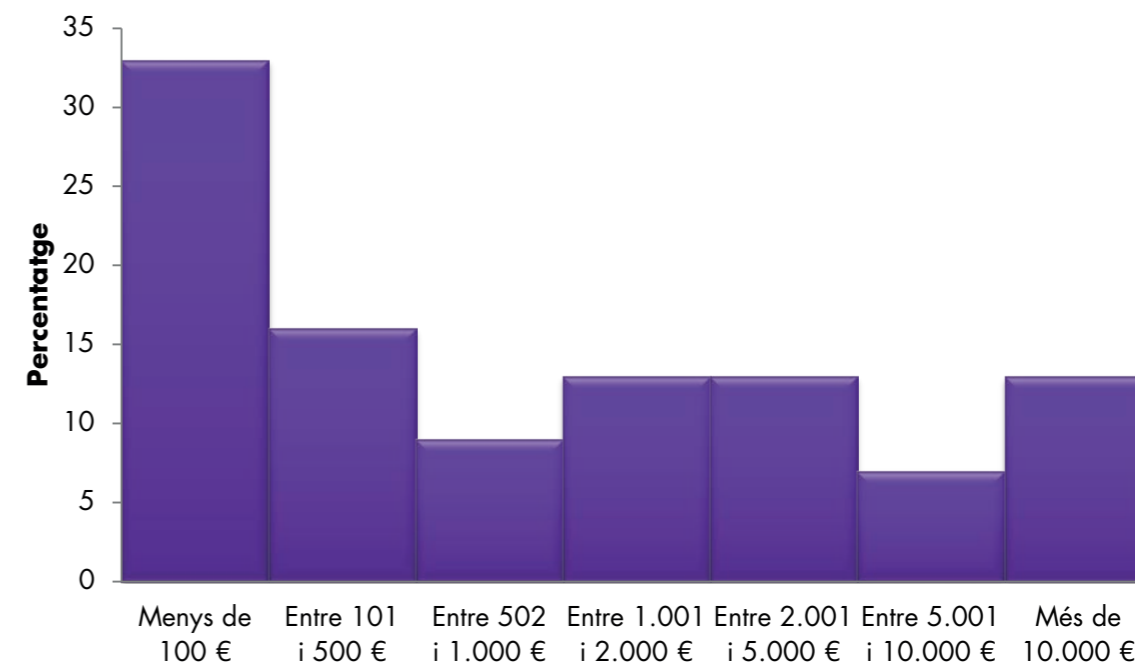
Taula 12: Proporció d'ingressos procedents de l'escriptura per gènere literari, mitjanes, 2014

Si comparem aquests resultats amb els que els escriptors de l'AELC van declarar en l'estudi de l'any 2007, veiem que hi ha dos aspectes a ressaltar:

- El percentatge d'ingressos per tasques d'escriptura es manté, amb un petit grup d'escriptors molt professionalitzats, que obtenen la major part dels seus ingressos de l'escriptura, i una majoria d'escriptors vocacionals per als quals l'escriptura suposa una font força residual dels seus ingressos.
- Pel que fa a la mitjana d'ingressos per tasques d'escriptura, hi ha hagut una caiguda global de la proporció d'ingressos provinents de l'escriptura en el conjunt dels membres de l'AELC: si al 2007 la mitjana d'ingressos per escriptura era del 19%, al 2014 aquest percentatge cau al 15%. El gènere literari principal a què es dedica l'autor tenia, i continua tenint, un impacte significatiu en el percentatge d'ingressos procedents de l'escriptura.

La caiguda dels ingressos per escriptura entre el 2007 i el 2014 ha estat molt marcada en el grup que guanyava de 5.000 € a 10.000 € anuals, que ha baixat d'un 32% dels escriptors a només un 6%. També és significatiu l'increment del grup d'escriptors amb ingressos literaris testimonials (menys de 100 €), que ha pujat del 20% al 33%.

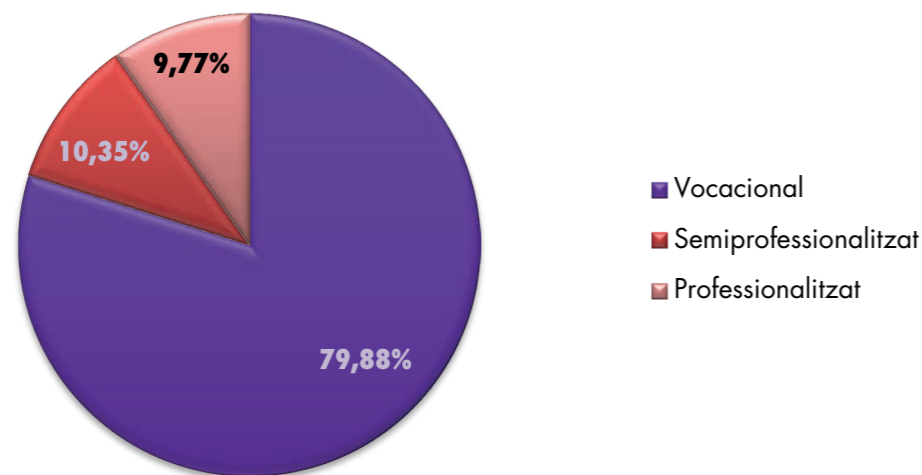
Nivell d'ingressos totals provinents de l'escriptura

Gràfic 27: Nivell d'ingressos totals provinents de l'escriptura, 2013

Si classifiquem els escriptors en tres grups segons si els considerem vocacionals (0-20% d'ingressos provinents de l'escriptura), semiprofessionalitzats (entre un 20% i un 50%) i professionalitzats (entre un 50% i un 100%), obtenim els percentatges següents, els quals permeten apreciar a cop d'ull la gran diferència de nombre entre, d'una banda, els dos petits grups d'escriptors més o menys professionalitzats i, de l'altra, la gran massa d'escriptors vocacionals.

Professionalització dels escriptors

Gràfic 28: Grau de professionalització dels escriptors, percentatges, 2014

Si ho comparem amb el 2007, veurem que en els darrers set anys hi ha hagut un lleuger retrocés en el grau de professionalització, amb un descens de dos punts percentuals del grup d'escriptors professionalitzats (de l'11,25% al 9,77%), i un corresponent augment del percentatge d'escriptors vocacionals (del 77,81% al 79,89%).

Si calculem, mitjançant una inferència estadística, el valor aproximat en euros dels ingressos provinents de l'escriptura, el resultat ens diu que l'any 2013 els escriptors de l'AELC van ingressar una mitjana de 3.867,89 € per les seves tasques provinents de l'escriptura. Aquest baix nivell d'ingressos s'agreuja pel fet que la seva distribució va ser molt desigual, com es veu en el gràfic 27.

Aplicant el mateix càlcul a les dades del 2007 es constata que, aquell any, el conjunt dels escriptors va obtenir de les seves tasques d'escriptura una mitjana de 5.643,99 €. És a dir, que en el període 2007-2014, la mitjana d'ingressos per tasques d'escriptura dels membres de l'AELC ha caigut en un 31,5%, o el que és el mateix, 1.776,10 € de mitjana.

Pel que fa a les diferències per grups de sexe, edat, territori o gènere literari, podem apuntar algunes diferències significatives:

- Els homes tenen uns ingressos literaris força superiors, pràcticament el doble, que les dones.
- El grup d'edat entre 41 i 70 anys té uns ingressos superiors als dels més joves i els més grans; especialment el grup entre 41 i 50 anys té uns ingressos molt més elevats que els de la resta de grups.

3.- Percepció de l'impacte de la crisi

Existeix una sensació molt estesa que la crisi ha tingut un impacte negatiu en el món literari, dificultant la subsistència dels escriptors. Així mateix, les polítiques culturals no han respost

adequadament a la situació, amb una falta de suport públic i unes polítiques de retallades que han impactat directament en la creació.

Pel que fa a la vida personal, sembla que els àmbits més afectats per la mala situació econòmica i social han estat les condicions materials, on hi ha hagut una caiguda de la qualitat de vida per al 64% dels enquestats, i l'aspecte ideològic, on un 71% declara sentir-se més combatiu o mogut a ajudar els més desfavorits.

Pel que fa a la percepció de l'impacte d'aquests sis anys de crisi sobre la situació personal, els senyals més punyents els trobem en una forta caiguda dels ingressos, tant totals (69% dels enquestats) com per activitats literàries (52%) o paraliteràries (47%).

Un fet rellevant és l'empitjorament de les perspectives dels escriptors pel que fa a veure's en la necessitat de recórrer a subvencions públiques per a la creació en català. Si al 2007 només un 18% creia que en un futur pròxim hi hauria més necessitat de subvencions per poder mantenir la seva activitat literària, al 2014 pràcticament un de cada dos escriptors (el 47% del total de la mostra) creu que aquesta necessitat anirà a més.

4.- Estratègies per fer front a la crisi

Els membres de l'AELC que ho han necessitat, en gran mesura per la caiguda dels encàrrecs (20%), han recorregut a una sèrie d'estratègies per fer front a l'impacte de la crisi en els seus ingressos: la reducció del consum cultural (21%), l'augment de la jornada laboral (12%), el reciclatge del format per adaptar-lo a les demandes del mercat (11%) i, en un bon nombre de casos, els canvis en la forma de publicar com ara el recurs a editorials petites (19%) o la autoedició (10%).

He conreat nous gèneres	9
He canviat d'estil	4
He hagut de treballar molt més	12
He hagut d'acceptar encàrrecs	9
He reciclat el format (ús de tecnologies, cursos o tallers literaris...)	11
M'he autoeditat	10
He recorregut a editorials petites	19
He reduït el consum cultural	21
Escric més en castellà	4
He tingut menys encàrrecs	20
He deixat d'escriure	4
No m'ha afectat	28
Altres*	5

*Nous projectes *online*, Fora cercles comercials, No publico (3), Escric menys (4)

Taula 13: Estratègies per afrontar la crisi, percentatges, 2014

En el subgrup dels traductors no sembla que, per efecte de la crisi, s'hagi incrementat la necessitat de fer més traduccions en llengua castellana.

Això no obstant, i atès el fort impacte de la crisi en la majoria d'àmbits de la nostra societat, resulta destacable que un 28% d'enquestats consideren que no els hi ha afectat prou significativament perquè es vegin forçats a fer algun canvi en les seves pràctiques professionals o el seu estil de vida.

AELC

ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS
EN LLENGUA CATALANA